

ABONAMENTUL.

Pentru monarhie:

Pe an 18 cor. $\frac{1}{2}$ an
9 cor. $\frac{1}{4}$ 4-50 fil.

Pentru străinătate:

Pe un an 24 coroane
 $\frac{1}{2}$ an 12 cor. $\frac{1}{4}$ an
6 coroane.

Unirea

INSERTIUNI.

Un șir garmond:
odată 14 fil., a doua
oară 12 fil., a treia
oară 10 fil.Tot ce privește foaia
să se adreseze la: Re-
dacțiunea și admini-
strațiunea „Unirii”
în Blaj.

Foaie bisericească-politică. — Apare: Marța, Joia și Sâmbăta.

Neînțelegeri.

Intr'adevăr mare blestem pe noi Episcopia de Hajdudorogh! De când a ieșit în vileag, de atunci, parcă ne-am pierdut sărita. Și până la un punct e și explicabilă situația aceasta.

Incălziți două sute și mai bine de ani la sânul cald al Romei, atât de mare prin trecutul ei și prin bogăția neajunsă de cultură și artă, — favorizați de casa de Habsburg sub care am primit sfânta Unire cu biserica catolică și am intrat în legătură strânsă cu apusul atât de strălucit și măreț, — dedați de a ne ști apărați în toate năcazurile de acești doi patroni puternici, — mult și tare a trebuit să fim sguđuți în toată ființa noastră, când ne-am trezit în o bună dimineată, că vre-o 70 mii de suflete, aparținătoare bisericeii gr.-cat. române, sunt rupte din trupul provinciei metropolitane și incorporate unei dieceze nouă, străine de noi. Și lovitura aceasta ni se da atunci, când întregitatea provinciei mitropolitane gr.-cat. române e garantată prin hotărâri conciliare, aprobate de sf. Scaun apostolic al Romei, și când din partea noastră nu s'a dat nici un motiv pentru a justifica această știrbire și vătămare.

Care era dar motivul ce a contribuit la înființarea acestei dieceze dujmănoase nouă ca Români? Răspundem: complexanța Pontifului arătată guvernului și regelui apostolic al Ungariei, cari îi cereau o dieceză nouă pentru multele mii de gr.-cat. a căror limbă maternă, nu e cea română, și cari nu se pot ruga lui Dumnezeu în bisericile românești, pentru că nu mai pricep limba sfintei slujbe (!) Și Pontiful Pius X ascultând sfatul celor ce-l încunjură, se grăbește să împlinească cererea aceasta, căci nu

are cine-i atrage atenția asupra nedreptății ce se face românilor uniți, fiindcă biserica noastră nu mai are bărbați de încredere nici la Viena și nici la Roma, cum aveau pe vremuri vlădicii cei dintâi după Unire. Iar când Arhieriei nostri a-flară, din scrisorile, ce li-s'au adresat, pericolul ce ne amenința biserica, — era deja prea târziu! Scaunul papal nu se mai putea retrage, căci își dăduse cuvântul, — iar noi, — poate, — nu ni-am știut dovedi destul de hotărâți, amăsurat importanței acestei chestii vitale. Treziți astfel în fața crudei realități, dăm din mâni și din picioare, neștiind ce se începem, și de ce să ne apucăm.

Chemati și nechemati, dau la sfaturi și prezintă proiecte de soluții, adese, nu de dragul celor năpăstuiți, ci pentru ca să se știe, că și ei au aruncat un vas cu apă, pe focul care a incendiat biserica noastră, uitându-și, că un vas de apă aruncat pe un foc mare, mai mult întetește flăcările, decât contribuie la stingerea lui.

Și unde am ajuns oare în chipul acesta?

Băieți, poate cu bun simț, dar fără gândirea coaptă, îndeamnă cele 70 mii suflete, să se facă orice, chiar mohamedani ori anabapțiști sau atești, numai să-și salveze naționalitatea. Alții, fără doar și poate îi împing în sinul bisericeii ortodoxe. Și unii și alții se revoaltă apoi contra noastră, de ce, cu tot caracterul de foaie bisericească ce suntem, nu aprobăm și noi aceste povețe singure mântuitoare.

Dar pentru Dumnezeu! deși noi nu suntem chiar Blajul „comoara unui neam întreg”, cum are amabilitatea a observa dl Stefan C. Pop, deputat dietal, totuși vom fi și noi cineva, tot așa de buni naționaliști, ca și uniți, cari am servit cinstit și bisericeii și partidului na-

țional, și poate vom fi adus și jertfe și ne-am pus în joc situațiile și poziția noastră, modestă ce e drept, dar câștigată cu muncă și păstrată cu cinste. Ori cât de neînsemnați suntem azi, dar câte odată puteam face și isprăvi mai însemnate, cât să fim vrednici de a ni-se îngădui și nouă să ne spunem cuvântul în chestii, cari ne privesc mai ales pe noi, decât pe aceia, cari cearcă să ne impună soluții.

Ni se cere energic să respectăm libertatea gândirii față cu alții, dar noi n'avem dreptul s'o cerem aceasta pentru noi.

Ni se strigă mereu să mergem în frunte, dar, când vrem să protestăm contra comandelor nepotrivite caracterului nostru, — cearcă oamenii să ne huiduiească. Să nu fie cu supărare, dar asta nu merge!

Suntem preoți români uniți și ne iubim de o potrivă și neamul și legea, și nu cercăm nici de cum să le despărțim în sufletul nostru, din potrivă suntem gata a aduce pentru ele ori ce fel de jertfe.

Simțim nespuse de mult lovitura dureroasă, ce ne-a dat-o Roma prin înființarea episcopiei de Hajdudorog, dar nu putem uita legăturile acele de dragoste, legăturile acele atât de strânse cu acel soare strălucit, care a fost totdeauna pentru noi Roma creștină. De aceea, ori cât de mult ne-ar durea, că sfântia Sa Pontificele, cedând unor stăruințe mai înalte, a dat nefericita bulă „Christifideles”, totuși nu putem îndemna chiar noi pe credincioșii plănuiți a fi încorporați în noua dieceză, ca să rumpă ori ce legătură cu Roma, și nu putem îngădui, ca chiar din Blaj, metropola Bisericeii unite, unde pe zidul Catedralei e perpetuată reînnoirea legăturii de dragoste și de credință cu Roma, — chiar de aci să răsune acel glas, de părăsire și defecționare; de aci, unde fiecare piatră mărturisește de binefacerile

sfinteii Uniri pentru poporul românesc, — chiar din Blajul, care are să-și mulțumească ființa sa marelui Episcop martir Inocențiu Clain, vlădicul unit al Făgărașului.

Noi nu credem nici acum, că e sosită clipita ultimă, că a sunat ciasul, după care pentru noi nu mai este nici o rază de nădejde.

E limpede și mai pe sus de orice îndoială, că Episcopia de Hajdudorog s'a înființat cu ascunsa tendință de a maghiariza pe Români, de a-i smulge din sânul Bisericeii, care singură îi mai poate ocroti. Iar pentru ajungerea acestui scop, iar e adevărat, că s'au folosit tot felul de mijloace.

Noi credem însă, că această tendință a pierdut foarte mult din nădejdele ei de succes prin faptul, că în bulă se exclude hotărît și cu vorbe categorice folosirea limbei maghiare în sfintele slujbe.

De aceea noi gândim, că acum cel mai cuminte lucru ar fi, să cercăm a întări în credincioșii români ai noiei dieceze sentimentul dragostei și alipirei față de limba maternă, — cum n'am făcut în trecut, — și să-i învățăm a pretinde cu toată tăria, ca să se observe cu sfîntenie prescritele bulei tață cu limba vernaculă, care numai românească trebuie să fie. Și atunci, când preoți simbriași, vor cerca să

le săvârșiască sfînta slujbă în altă limbă, care nu este aceea a poporului, ei să protesteze cu tărie, arătând Romei cum se execută bula și se ceară în consecință revocarea ei, ca a unei dispoziții, care nu servește mântuirii și binelui sufletesc al credincioșilor, ci dimpotrivă unor tendințe politice josnice, în serviciul cărora Roma nu se poate și nu-i permis să se angajeze. Iar când glasul lor nu va fi băgat în seamă, să se facă atenți cei în drept, că ei vor trebui să răspundă de faptele, ce le va impune timpul și împrejurările.

Noi suntem încredințați, că Roma, văzând motivul ascuns și mascat în fel de fel de forme, pentru care s'a înzistat atât de mult întru înființarea acelei episcopii, — va revoca bula. Avem credința aceasta, căci nici când istoria Romei creștine, nu ni-a dat pildă contrare.

Ar trebui acum, ca noi să încurajăm pe preoții din acele comune, să nu-și părăsiască turma și pe credincioși, ci să rămână și pe mai departe cu ei, ca să le fie și de aci înainte povătuitori și părinți.

Inarmați astfel și unii și alții, și preoții și credincioșii, cu astfel de arme puternice, vor putea cu mult mai bine să înfrunte acest atac mișelesc, îndreptat asupra capetelor noastre. Și dacă, în decur-

sul timpurilor, nu ne-au putut strica atâtea porniri dujmănoase, ce s'au năpustit asupra noastră, nu ne va strica nici acesta. E ultima încercare ce se face asupra ființii noastre ca Români, de aceea e și cea mai meșteșugită și mai periculoasă. Reclamă deci toate puterile noastre de apărare și toată energia noastră.

În punctul acesta ar trebui să ne întâlnim acum cu toții, câți ne iubim cu adevărat legea și neamul, — să alungăm dintre noi ori ce fel de neînțelegeri, cari numai dăunătoare ne pot fi! Să fim alături cu toții întru mântuirea acelor frați de-ai noștri, pe cari puhoiul vrăjmaș cearcă să-i ducă pe țărmi dujmănoși și lor și nouă, și să nu încetăm nici pe o clipită a ne uita de ceea ce Dumnezeu a voit să fim pe acest pământ: Români uniți.

Apologia Unirei. Revista bisericească din Budapesta, „Egyházi közlöny“, care este cea mai de seamă revistă catolică săptămânală din Ungaria, se ocupă în nrul său din urmă (43) cu discursul rostit de părintele Dr. *Élis Dáian*, la mormântul Mitropolitului *Atanasie Anghel*, din prilejul adunării dela Alba-Iulia. Recensiunea revistei budapestane relevă prilejul acestui discurs și-i face o largă prețuire, din care traducem următoarele:

„În discursul său, — care a apărut — într-o broșură frumoasă, oratorul ne dă cea mai frumoasă apologie a Unirei.

FOIȚA.

PRIN MUNȚII APUSENI.

Dela Turda până la Iara-de-jos.

(Continuare).

După o cale de o jumătate de oră suntem lângă „Cheie“. Două stânci puternice se ridică în fața noastră. Printre ele se răstogolește grabnic o vale și alături cu ea duce și un drum, pe care însă numai cu piciorul poți merge. Din cauza apei sburdalnice, care uneori face minuni, ducând cu sine tot ce găsește în cale-i, și drumul a fost stricat de multeori, acum l-au îndreptat de nou, așa, că poți merge fără nici o grijă pe el. Cale de aproape un ceas de vreme Cheia se ridică oblu în sus, ca niște păreți, așa, că privind și numai de jos în spre vârful stâncii îți vine să amețești, de cum să te uiți colo deasupra. Piatra, din care e compusă stâncă e mai mult neagră și'n multe locuri ea de sine se prăvale. În „Cheie“ de o parte și de alta a vâii față'n față sunt 2 peșteri mari. Cea din stînga e mai scundă, dar mai lungă, deajuns însă, ca să poți merge până în capătul ei cu o oarecare ostentiață; cea din dreapta mai spațioasă la gură, dar încolo cu mult mai anevoioasă de străbătut ca cealaltă. Dela un

loc picură păreții în amândouă peșterile. Pe păreții peșterii vezi tot nume ungurești ori jidovești, românești pare-mi-se nu e nici unul, ceea ce se poate explica sau așa, că vizitatorii acestor stânci legendare sunt tot numai străini sau, că vizitatorii români nu țin mult la aceea ca să-și eternizeze numele prin slove, ci prin fapte, și poate țin mai bine în minte proverbul: „Nomina... ubique locorum“. Sosind în partea de cătră Petridul-de-jos a „Cheii“, la o moară ne hotărîm să ne suim pe stîncă deasupra. Cu mare greutate, fiindcă bătea un vânt numa ca acela, și erau pe lângă aceea o mulțime de bolovani, răușim să ajungem în vârful stâncii. Am mers până ce-am ajuns deasupra, unui colț de stîncă și de acolo am privit în jos. Valea, ce era la poalele stâncii părea numai un mic pârăiaș. Eram pe partea stîngă a „Cheii“. Nește iarbă bună mai ales pentru capre crește pe stîncă. De deasupra jur împrejur se văd o mulțime de sate. Pe stîncă din dreapta spun oamenii, că și azi se mai vede locul, unde a fost așezată oarecând o bisericuță, grijită de niște călugări.

Legenda cu sf. Ladislau, care scăpă pe stîncă aceasta, când a fost urmărit de păgâni, azi abia intelectualii o mai țin în minte.

Am coborît apoi prin nește tufe de porumbele nește stejărei și ulmi și am ajuns în drumul spre Petridul-de-jos, un sat așezat pe o întindere destul de mare. Casele sunt

acoperite parte cu țiglă, parte cu șindile sau scânduri, dar mai ales cu paie. Prin curți se vede ceva strănsură în jurul caselor. Biserica de lemn ce stă pe un mic delușor în un capăt al satului e răzimată de stâlpi, pe dinlăuntru se pare a fi destul de curățită. Sub preotul nou venit se va face o altă biserică, căci banii de lipsă îi au la îndemână. Clădiri mai însemnate sunt localul jandarmeriei și castelul unui nobil, Lațau, care dimpreună cu stăpânul lui sunt foarte cuvioase. E zidit din piatră și cărămidă tare, dar e nevăcăluit pe dinafară așa, că de departe aduce cu ceva castel din secolii trecuți, cu toate, că e numai de câțiva ani. În care însuș boerul un om, care nu-și prea face de lucru cu oamenii și mai ales cu femeile, — a condus apă și până mai ieri ținea și o grămadă de pești în el. Se pare, că cu vremea va dispărea și acest surcel al familiei Lațau. Puțina inteligență, ce se află în Petrid nu prea dă semne de ceva încordare mai serioasă a puterilor psihice, ci ca toată lumea umblă după fel și fel de distrației, ca să-i treacă din vreme. Dela tinărul și însuflețitul preot Costin, ce a venit acum de curând se mai poate aștepta o viață rodnică în fapte, săvârșite pentru deșteptarea și prosperarea pe toate terenurile a poporului, încredințat păstoririi dsale.

Trecem prin nește sămănături bogate și ajungem la o cruce sau mai bine zis la un monument de piatră, răsturnat în iarbă,

„In cuvântarea sa, care într-o clasică expunere cuprinde un întreg studiu istoric, pâr. protopop Dr. Dăianu, pornește dela sărbătoarea Rusaliilor. Rusaliile constituie *apologia libertății limbilor în biserică*. Poporul român ținându-se la început de biserica latină, s'a și bucurat de aceasta libertate în biserică. Dar în urma împrejurărilor ce s'au alcătuit în evul mediu în Orientul Europei, biserica românilor a ajuns sub stăpânirea bisericii bulgare neunită, și astfel limba slavonă a ajuns să stăpânească nu numai în viața bisericească a Românilor, ci și în viața publică de stat: iar limba românească a fost exilată veacuri de-a rândul.

În sfârșit însă, la capătul veacului al XVII, prevedința așa s'a îngrijit de soarta românilor, că a întemeiat unirea în Ardeal, care a devenit izvor de cultură și literatură românească, nu numai aici, ci și dincolo de munți. Ce urmează de aici? Urmează doara, că să părăsim aceasta biserică? Nu! Dimpotrivă, să ne unim cu toții, pentru că în unire e puterea și putința de a ne valida. Aceasta ne-o șoptește spiritul lui, Atanasie.

„Acesta e mersul ideilor din discursul părintelui Dăianu și cuprinsul broșurei lui. Se vede, că e o operă de mare concepțiune și putem felicita biserica gr.-cat., că mai ales azi, în vremea curentelor dușmănoase bisericii, are apologet de o personalitate așa de puternică și în deobște cunoscută“.

Un glas smerit.

La toate popoarele și în toate timpurile cultura a fost și e azi soarele binefăcător, care le-a ridicat întunerecul pierzării pe pedestalul luminos al istoriei, dându-le pecetea nemuririi. Precom în timpurile vechi așa și acum țaria unui popor rezidă în gradul lui de cultură.

pe cari stau scrise nește cuvinte indiscutabile, și despre care spun oamenii, că s'a pus întru aducerea aminte de un ficior, ce a fost ucis de un frate al lui. Pare a fi foarte vechiu monumentul acesta. Au venit chiar specialiști anume pentru treaba asta, dar nici ei n'au putut afla mai mult.

Mergând în sus pe lângă o vale ajungem câtră seară într'un sat destul de regulat, cu case, acoperite mai mult cu țigla, cu ulițele cum pot fi pe niște delușoare. În îndol. reședința unui protopop gr.-cat. Casele, în cari înțrăm sunt largi și spațioase, curte mare și o grădină mare cu pomi. Protopopul un om vial, și fata dsale și mai vială ne povestesc din pătăniile, ce le-au avut, când au mers în vizitațiune canonică, prin satele încredințate grijei dsale. Au umblat prin așa comune, și pe o așa vreme, cât viața le era alături cu moartea, după cum spun oamenii de pe acolo și după cum înși-ne am văzut. A mers, fiindcă i-s'a poruncit dela Blaj și harnicul protopop n'a crutat nimic, deoarece era vorbă de împlinirea slujbei sale.

În ziua următoare, Dumineca, mergem la s. Biserică, un edificiu de piatră mare și încăpător, și o mulțime de oameni, mai ales femei și după cum am aflat ar fi venit și mai mulți, dacă ar fi știut, că sunt străini.

Școala de asem nea e de piatră și e destul de cercetată. Oamenii stau bine în privința materială.

După amiazi mulțămînd protopopului

Poporul nostru, care în urma fatalului destin al istoriei a fost rupt și izolat pentru totdeauna de trunchiul său latin, încrederea și speranța sa totdeauna și-a pus-o în biserică. De atunci și până în zilele noastre biserica ne-a fost limanul de scăpare și sentul de apărare în contra furiilor îndreptate contra existenței noastre. În secolul al 17-lea, când nori grei amenințau existența noastră ea singură înțelege glasul vremii și cu o putere uriașă e în stare să întoarcă roata strivitoare a fatalului istoric, picurând în corpul deja spre descompunere a națiunii balzamu rededeșteptării naționale. Astfel biserica ne-a fost regeneratoare istorică a întreg neamului român.

Biserica ne-a păstrat credința și limba strămoșească prin atâtea secole furtunoase. Biserica ne-a conservat toate comorile noastre naționale începând din vremile cele mai depărtate, până-când se ivesc și pentru noi zorile unui viitor mai senine și prielnic dezvoltării noastre naționale.

Sunt fiu de țarean născut din clasa cea mai de jos și mai mizeră a poporului, am crescut și în urma poziției mele sociale ca învățător am se trăiesc în mijlocul lui. Mărturisesc, nu cred să mai existe vre-o națiune pe pământ, care cu mai mare dragoste și pietate să-și cinstească biserica sa ca românul. Cel mai mare eveniment din viață, țaranul nostru fie el tinăr ori bătrân, și îl crede acela, când a putut să-l vadă pe tradiționalul „vlădică“. Într-o oră de geografie amintind elevilor, că de se vor purta și învăța bine, îi voi duce în Blaj, unde vor putea se vadă și chiar să audă pe vlădicul, de bucurie începură a se îmbrățișa înundând fața multora lacrimi de bucurie.

Astăzi însă, curentul ideilor liberali nizuește a submina autoritatea bisericii, întinzând sfera ei de activitate tot mai jos,

de ospitalitate o luăm câtră Șutu. În drum întâlnim câteva case, cari pe zi ce merg, se sporesc, și cărora le zic oamenii făgădaie; la stânga rămâne Petridul-de-jos, Schiopi și Măierău, iar la dreapta Silvașul-maghiar. Sămănăturile, ce sunt alături cu drumul se par a fi destul de frumoase, tot astfel și curruzele.

Cu cât însă ne apropiem mai tare de Șutu, cu atât locurile sunt mai pustii, deșarte și nimicite, fiindcă în zilele acelea venise o ghiată mare și'n câteva minnte au fost pustiite și băgate în pământ, așa, că numai unde și unde era câte un firicel și și acela amarit ca vai de el.

Au fost bătute de ghiată mai toate satele din jur, așa, că bieții oameni, când trec pe la hotar și-și văd roadele ostenelelor de un an prefăcute în nimica, mai că nu plâng de o așa mare nefericire, ce i-a ajuns. Au o mare jale și de aceea, fiindcă ceva mai înainte a fost dat o boală de porci și i-a secerat mai pe toți. Părintele Șutului, un preot insuficient, abia le mai poate alina durerea prin pilduri din s. Scriptură, căci puținora dintre oameni le-a trecut prin minte să se asigure.

Șutu e o comună mică cam 80 de fumuri, așezată pe coastă. Biserica, pentru celea câteva sute de suflete e destul de mare și sub actualul preot se împodobește pe zi, ce merge.

Școala le dă mai mult de lucru bie-

șa cât azi numai asupra poporului țarean dela sate și asupra tineretului studios de prin instituturile confesionale mai are putere. Înțelegem deci eforturile uriașe, cu cari biserica noastră voiește a susține și pe mai departe sub tutela ei școala.

Biserica numai prin școală va putea să dea piept cu uraganul cutropitor al ateismului și al indiferentismului. Școala e arma cea mai puternică a viitorului, e singura verigă, care ne ține în lanțuții de biserică. Sămănțele adevăratului caracter religios moral numai prin școală se pot sădi în mintea și în inima băiatului așternându-se căile cari duc spre moralitate și astfel la cunoașterea lui Dumnezeu etc.

Atât oficiul învățătorului cât și a preotului e pe o formă de nobil și sublim. Învățătorului îi revine sarcina părintească de a educa și forma, iar preotului de a susține și apăra, a plivi și a îndrepta. Evident deci că: atât preotul cât și învățătorul numai în măsura, în care sunt legați strânsi sufletește prin legătura datorinței morale și a cinstei reciproce se vor putea afirma prin luminarea și edificarea poporului.

Durere însă! Școala, izvorul înaintării și emancipării neamului nostru se află în o stare atât de mizeră, așa de deplorabilă, încât sufletul nostru e cuprins de amar, de desperare.

Ni-se sfășie inima, când vedem că pe lângă nenumăratele șicanări din partea forurilor străine de limba și legea noastră, învățătorul român e silit în multe locuri, să îndure aspre persecuțiuni chiar din partea acelorora, cari sfântă datorința au de a l' sprigini și ajutara din partea unor preoți, cari și-au uitat de chemarea lor. Nu e mirare deci dacă în întreaga învățătorimea se observă o recire față de forurile bisericești, o tendință de emancipare de sub tutelatul

ților oameni, fiindcă de învățător au pe un om, care mai mult își vede de traista lui proprie, decât să-și mănăce sănătatea cu creșterea tinerelor odrasle, încredințate grijei lui.

De aceea din când în când le mai face câte-o năsarâmbă părăndu-i pe l' mai mari, ba cu una, ba cu alta, așa, că abi-l mai pot suferi oamenii. Sunt veseli desfăcuți oamenii aceștia și par a fi m. umblați în lume, ca alții. Nefericirile urmă însă îi face triști și posomorți.

Dela Șutu în spre Agriș trecem prin locuri pustii și deșerte și dacă mai merge vre-un om pe la hotar, o face numai de aceea, că văzându-și nimicite sămănăturile să plângă mereu și astfel să-și mai stâmpere jalea și amarul.

La dreapta se vad o mulțime de sate, ca Filea-de-sus, Filea-de-jos, Lita-română, Hășdate și alte a căror poziție frumoasă dau jurului aceluia o înfățișare plăcută. Și mai ales continuarea „Muntelui mare“ imbie o priveliște frumoasă ochiului privitorului.

Cum scobori de pe deal la vale, dai oblu în Agriș, un sat mare cu case de lemn acoperite mai mult cu șindilă și paie. Școala confesională, ce e pe gătate se pare că va fi unul dintre celea mai alese edificii în comună, cu toate că nu sunt puține curțile de felul acesta. Biserica e veche stă să cadă. Spun, că în curând o să se ap să facă alta nouă.

(Va urma)

bisericeii și o vădită tendință de apropiere și simpatizare cu propagatorii ideilor moderne. Ar fi acesta un adevărat dezastru național.

Se impune cu urgență, ca forurile noastre bisericești prin o dreaptă cumpănire a lucrurilor și prin decizii paternești obligatoare pentru ambele părți litigante să previe această catastrofă sfătuiră și dejenind cu imparțialitate.

La adunările generale ale „Reuniunii învățătorilor din Arhidieceză”, ar fi bine și salutar, dacă ne ar onora câți mai mulți domni preoți cu prezența, dându-se astfel posibilitatea de a se afla mijloacele pentru crearea unei bune relațiuni între preot și învățător. Prin indemnurile și consultările reciproce, prin hotărâri, ca la adunările desp. inv. tractuale să iea parte cât mai mulți domni preoți, unde cel puțin pe un timp uitând de conflictele personale, de interesele și tendințele materiale, să dovedim, că a pierit ura dintre noi, dând exemplul de unire în dragostea dreptății.

E știut, că intrigile și cearta dintre preoți și învățători e cauza, că înaintarea pe ori ce teren în celea mai multe locuri stagnează. E timpul suprem să se înceapă sanarea răului, și încă de prin institute. Dacă învățătorimea și preoțimea va înceta de a mai constitui o unitate sufletească, vor deveni o masă pornită spre descompunere. Să ne aducem aminte de cuvintele Mântuitorului: „Toată împărăția, care se împărechiază, e menita peirei”.

Șonfalău 1912.

Vasile Abușian
cantor-învățător.

Corespondințe.

Episcopul Gherlei între învățători.

Zina de 20 Octomvrie n. a. c. va fi reunită în amintirea poporului din parohia Iclodului-mare, tractul Logiardului, căci a avut ocazia să aibă la sine pe iubitul nostru Arhiepiscop și să auzi mângâitoare și dulcile cuvinte de păstor, ce-și cercă turma, o înfrățită, o întărește în credință și în iubirea de lege și neam.

În ziua amintită adică avea să se țină în numita parohie adunarea Reuniunii învățătorilor gr. cat. din jurul Gherlei, reuniune, care cuprinde în sine paremi-se 17 tracte protopopești ca subreuniuni și care eveniment a fost considerat din partea Ilustr. Sale ca ocaziune destul de importantă pentru de-a se cobori în mijlocul învățătorilor spre a lua parte la adunarea lor și însuși prin înalta sa prezență la luptă în mijlocul greutăților, prin cari are să treacă școala și învățământul nostru și ai povățui.

Vestea, că are să participe Ilustr. Sa episcopul la adunare a străbătut repede.

Trenul de 8 ore dim. ne-a adus pe înaltul oaspe. La gară a fost așteptat de

cătră deputatul Iclodului-mare, cavalerul Montbach și antistia comunală de aici Condus cu trăsura până la biserică îl întâmpină aici preoții celebranți împreună cu poporul cu s. Evanghelie și Crucea, pe cari Arhiepiscopul le sărută. Aici îl bineventează preotul din Lona, dl Ioan Mureșan, adm. tract. protopopesc al Logiardului, la cari răspunde Il. Sa prin calde cuvinte invocând motivul care l-a adus între noi și care este dragostea față de cauza școlii noastre, care este tinda bisericii și față de „fii săi” învățătorii.

Insoțit de Magnificul Domn Ioan Georgiu, canonic prepozit capitular și președintele Reuniunii învățătorilor și de Cl. Sa dr. Alexandru Gheție, prof. de s. Teologie, cari au venit împreună cu Il. Sa și urmat de toți intră în biserică, unde au celebrat patru preoți. După citirea s.-tei Evanghelii, Il. Sa mâncând din textul Evangheliei zilei ține poporului o cuvântare frumoasă-îndemnând pe popor să țină cu scumpătate la școala sa, la biserică și lege, căci atunci Mântuitorul nostru Isus Hristos, care a adus la viață, a înviat pe fiul văduvei din Naim, va învia și pe acest popor din starea sa și sărăcia, în care se află, ca să-și poată înălța o frumoasă biserică pe lângă școala ce-o are. — La finea vorbirii împarte totodată și binecuvântarea arhierască.

După săvârșirea s.-tei Liturgii și după ce Il. Sa primește deputațiunea celor 5 preoți din tractul Logiardului și vizitează actele parohiale, pe cari le subscrie, se începe adunarea generală conform programului Iean parte: Ilustritatea Sa Domnul Episcop, Magnificența Sa Dl Ioan Georgiu, prepozit capitular, președintele Reuniunii, Cl. Dn. Dr. Alexandru Gheție, prof. de s. Teologie, deputatul cav. Montbach, inspectorul școl. al ținutului Szolnok-Doboka, pretorul cercului Gherla, notarul cerc., învățătorii veniți la adunare în număr neobiceiuit de mare (cam 120) precum și alți onorațiori și din popor, așa cât sala de învățământ destul de mare a școlii conf. de aici era plină.

Vorbirea de deschidere a ținut-o Ilus. Sa prin bine simțite cuvinte, în cari îndeamnă pe învățători să muncească pentru înflorirea școlii și progresul învățământului, le dă prețioase povețe, le pune la inimă ca pururea să conlucre în armonie cu preoții ca directori școlari, căci munca lor numai atunci poate fi rodnică, când e armonică și în bunăînțelegere. „Mergând învățați toate popoarele...” acest mandat al Mântuitorului sună nu numai preoților, ci și învățătorilor, cari încă au să învețe tinerele generații ale poporului crescându-i să devină creștini buni și iubitori de biserică și de legea strămoșască și sădindu-le sămburele virtuților. Le aduce aminte, că și atunci, când luptă în mod legal pentru ameliorarea stării lor materiale, să o facă aceasta din nobilul și curatul îndemn de a se putea devota cu atât mai liberi și mai necenturbați cauzei școlii și învățământului, asigurându-i că ori-ce mișcare cinstită de acest fel precum și orice durere și plângere ar avea vre-un învățător, va afla la Il. Sa ușe deschisă și inimă caldă

și simțitoare. Rugând apoi pe inspectorul școlar prezent ca să iea sub binevoitoare ocrotire pe învățătorii Săi și cauza lor și a școlii noastre conf. gr. cat. românești, deschide adunarea.

Iea apoi cuvântul Mgificul Domn, prepozit și președintele actual al Reuniunii Ioan Georgiu, care constată însemnătatea acestei adunări prin faptul, că dela înființarea Reuniunii acesta e primul caz, când aceasta e fericită a putea saluta pe Arhiepiscop în mijlocul său. Mulțamește Il. Sale, pentru că n'a pregetat a se scobori în mijlocul învățătorilor la adunare și-l asigură despre devotamentul membrilor reuniunii.

Se intră apoi în ordinea de zi, asistând Ilustr. Sa sub decursul ședinței prime.

La ședința a doua, continuată după prânz iau parte Rsmul Petru Fabian, canonic și director preparandial în Gherla, cum și aproape întreg corpul profesoral. Ilustr. Sa n'a luat parte căci s'a dus la Valaszút și Bonchida. Adunarea s'a terminat seara târziu. În cuvântul de închidere Rsmul dn preșident a relevat din nou importanța participării Ilustr. Sale la adunarea învățătorilor, fiind convins, că acest lucru va servi învățătorilor, ca o împintinare în munca grea ce-i așteaptă, iar poporului, ca un îndemn pentru îngrijirea și alipirea față de școala confesională.

Participantul.

Dela isvoarele Crișului-repede

Pericolul baptismului. — Biserici și școli nouă. — Adunarea despărțământului „Hida-Huedin” al Asociațiunii. — Schizmă pentru șeasă zloți. — Sărăcie.

18 Octomvrie 1912.

La un târg de săptămână al Huedinului am văzut un țaran de-al nostru cum împărția o foaie volantă mulțimei de Români, ce erau prin târg. Era „Catedra poporului” organ de propagandă al baptiștilor. Oamenii noștri luau foaia în mână, fugeau cu ochii peste ea — și o puneau la șerpar. Cine știe, câți dintre ei, în oarele libere, nu vor fi revenit asupra acestei foi — și cine știe, câți nu se vor fi înveninat de veninul ei, ori se vor învenina în viitor.

Bine înțeles, n'o să aibă acest exemplar al „Catedrei poporului” efecte foarte mari. Un suflet ori două! Și atâta însă e mult — și apoi — cine nu știe că acest exemplar va fi urmat în intervale potrivite de alte exemplare și dacă mai socotim și celelalte mijloace de propagandă a baptiștilor, putem să luăm ca sigur, ca această sectă încetul cu încetul va face acviziții foarte însemnate în mijlocul poporului nostru.

Pe țara noastră au prins baptiștii rădăcină într'adevăr. La Ciucea sunt vre-o 7 suflete, la Egerișle 1—2, la Sebeșul mare 1, la Sâncraiu mai mulți și apoi dela Stana în sus cătră Cluj mai în tot satul.

La Ciucea s'au încuibat din Bihor, unde de asemenea aproape în fiecare sat se află baptiști. Tot așa se încuibă mereu și în Sălaj, și nu va trece mult timp, până când

NEUMANN M.

furnizor imperial & regesc cameral și de curte,

Cluj, piața Mátyás király 14.

Pardesiu dela 32 Coroane în sus.

30-44

Mare asortiment de vestminte bărbătești,
de juni și de fete.

Catalog se trimite gratuit și franeat.

Costume de modă dela 36 Cor. în sus.

nu va fi sat pe țara noastră fără de acești reprezentanți ai noii secte pietistice.

Cauzele lățirii baptismului vor fi ele multe, eu regret, că fiind prea de puțin pe țara asta, nu pot să dau încă un studiu de săvârșit și deplin al acestei chestii importante. Atâta însă pot să zic, că vor fi, da și scăderile noastre ale preoților, cauză a lățirii acestei secte, dar cauza acesta nu e de așa natură, încât să putem concluda în fiecare caz la slăbiciunea preotului, dovadă între altele și lățirea baptismului în Ciucea. Mai departe pot să zic și aceea că poporul nostru în general e aplicat pentru îmbrățisarea baptismului. De câte ori mi-s'a dat și mie ocazie să mă conving delă poporenii mei și a altora, că sunt foarte mulți, cari baptismul îl socotesc de o treaptă înaltă, la care dâșii nu sunt vrednici să ajungă! Câți sunt între poporenii noștri admiratori sinceri ai baptismului!

Această constatare, adevărul căreia îl garantez, cred că indică îndeajuns principalul mijloc de apărare contra baptiștilor. Trebuie să ne silim a convinge pe credincioși, că legea noastră e treapta cea mai înaltă, iar baptismul e abatere delă această treaptă. Trebuie să facem pe credincioși admiratori sinceri ai legii noastre, în ochii cărora legea noastră să apară întru toate superioară baptismului. Iar aceasta nu o putem face altcum, decât propagând și noi credința, așa cum o propagă și ei pe a lor. Amvoanele noastre să le facem ceace ar trebui să fie: catedre de teologie dogmatică, morală, pastorală etc. *pentru popor*. Să facem cu un cuvânt ca poporul nostru să-și cunoască propria lui lege, convinși fiind, că dacă credincioșii noștri vor cunoaște acel tezaur, care se cuprinde în divina lege a lui Hristos, nici odată nu vor dori rătăcirile baptiștilor. E o mare greșală a zice, că apărarea contra baptiștilor trebuie să consistă exclusiv în combaterea de pe catedră etc. a erorilor lor, când vom ajunge acolo, atunci putem să micem că cauza e de jumătate pierdută.

Mă folosese din nou de această ocaziune pentru a scoate la iveală necesitatea *foarte urgentă* a tipăririi „Bibliei“. Cea mai puternică armă a noastră a preoților contra baptiștilor naturală e Biblia și nici nu cutezăm a ne îndoi că cei competenți se vor sili din toate puterile să ne pună la îndemână această comoară prețioasă. Față de tipărirea Bibliei, ori-ce alte trebuințe sunt de a doua mână, iar noi preoții, când vom putea să ne facem din „Biblie“ lectură zilnică, vom putea desigur se luptăm mai cu efect, atât pentru propagarea credinței — cât și pentru combaterea baptismului și a altor erori. O întrebare se mai impune: oare de ce n'am putea să tipărim și noi broșuri volante, cari să le împărțim gratuit credincioșilor — și cari să cuprindă doctrina adevăratei biserici al lui Hristos?

Biserici și școli nouă! Ziduri de apărare a neamului românesc! Astă toamnă s'au binecuvântat trei biserici nouă: în Egeriște, Hodiș și Răchitele, iar acum se vor binecuvânta: biserica din Huedin și școala din Bologna. — Biserica din Huedin e o zidire frumoasă, adevărată podoabă a Huedinului, zidită în stil bizantin: martoră a felului cum știe să-și înțeleagă misiunea națională banca românească „Vlădeasa“ — care își are partea leului în edificarea acestei

biserici, și a felului cum știe să-și iubiască legea strămoșească o mână de oameni.

Tot în toamna aceasta se încep și lucrările pentru edificarea unei noi biserici în Bociu, iar la primăvară se va ridica o nouă școală în Molosig. — Sfințirea pompoasei biserici din Fildul-de-mijloc, din cauze neprevăzute s'a amânat până în vara viitoare.

Cu ocazia binecuvântării bisericii din Huedin se va ținea tot acolo adunarea anuală a despărțământului „Hida-Huedin“ al Asociațiunii. Astfel ziua de 20 Octomvrie va fi o zi de frumoase serbări culturale românești, care va concentra la Huedin multă lume românească delă isvoarele Crișului și din munți și de pe frumoasa vale a Almașului. Despărțământul acesta a fost unul dintre despărțământele active până acum un an: cu conferințe pentru inteligență la Huedin și conferințe pentru popor la sate. Estimp am cam durmit cum a durmit, și răposatul „Sfătuitor“. Causese? Vor fi ele multe, atâta însă putem să știm cu siguranță că nu conducerea despărțământului e de vină, căci și acum e tot aceeași conducere, ci unele împrejurări de altă natură, cari vor eși desigur la iveală cu ocazia adunării generale.

Într-o comună fruntașă de pe țara noastră, peste 400 de familii, toți gr-catolici români, după-cum se zvonește, mai mult ca 100 de familii sunt pe cale de a îmbrățisa schisma. Iată roadele episcopiei maghiare — vor zice unele ziare de a noastre — frecându-și mâinile. Episcopia maghiară însă aici n'are nici un amestec, pentru-că schisma aceasta se face — ca multe altele câte s'au făcut până acuma — pentru șeasă zloți. Fiind lipsă de unele reparaturi la biserică și — la cîntirim — s'a făcut repartitie pe popor — aruncându-se pe fiecare familie câte șease zloți. Rezultatul: agitație în popor — și schismă. Scriitorul acestor șire nu cunoaște toate peripețiile afacerii, de aceea nici nu se declară în merit: își exprimă însă speranța, că cei în drept vor judeca lucrul după dreptate și astfel doar vor putea măcar în ultimul moment să stăvilească lățirea schismei....

Au început iar ploile, prevestitoare de astădată a mizeriei cele mai negre. Oamenii sunt abătuți și duși pe gânduri: cine știe — câte năcazuri și câte greutateți va aduce pe capul nostru iarna ce vine! Virfurile dealurilor încep să se albească — iar mălaurile necoapte și otăvile cosite și necosite — se prăpădesc pe câmp. Recolta de crumpene de asemenea e cât se poate de slabă. De două-trei zile au isprăvit oamenii cu secerea grâului: slab și acesta destul. Pădurile de fag și de goron a munților noștri își îngălbinesc frunza, numai bradul săracul pare-că întinereste.... Până-când vine săcurea — și îi dă și lui drumul pe Criș Injos. S. P.

Noutăți.

Iubileu. Corpul profesoral delă Seminarul ort-român din Arad invită la aniversarea centenară a institutului ped. ort. român din Arad, ce se va serba la 3/16 Noemvrie 1912, cu următorul program: 1. Dimineața la orele 8 Liturgie solemnă, celebrată de Preasfinția Sa domnul Episcop, Ioan I. Papp. Parastas pentru profesorii răposați. 2. La 11 ore a. m. „Comemorarea cente-

nară“ în Seminar; a) Discursul festiv, rostit de P. C. Sa domnul director, Roman R. Ciorogariu; b) Cuvântul Preasfinției Sale d-lui Episcop Ioan I. Papp, ca patron al institutului; c) Salutul delegaților și prezentarea portretelor profesorilor din partea reuniunilor învățătoarești. 3. La ora 1 p. m., masă comună în sala hotelului delă „Crucea Albă“. La orele 8¹/₂, seara concert împreunat cu dans în sala mare delă „Crucea Albă“ aranjat de tinerimea seminarială sub conducerea profesorului Trifon Lugojan.

Majestatea Sa la Budapesta. Ziarele din capitală anunță sosirea Majestății Sale la Budapesta pentru deschiderea delegațiunilor pe azi Marți.

Pentru împedecarea demonstrațiunilor contra guvernului de câtră opoziția unită, stradele vor fi ocupate de miliție.

Cu această ocaziune se va prezenta delegațiunilor proiectul de budget comun al Austro-Ungariei pe 1913, care la ieșite are suma de 573,750,539 coroane, din cari 228 milioane incurg din venitele vamale, iară restul de 345.750,539 cor., au să-l voteze delegațiunile.

Adunarea generală a societății pentru fond de teatru. Adunarea generală a societății noastre teatrale e convocată la Brașov. Ședința I, să ținea în ⁵/₁₈ iar ședința a II-a, în ⁶/₁₈ November 1912. Ceice doresc a lua parte să se adreseze dlui *dr. Horea Petra Petrescu*, Brașov, Târgul grâului 4. avizându-l despre timpul sosirii și dorințele în privința otețelor din Brașov.

Hymen. Margareta Coea și Dr. Augustin Bărdosy, fidanțați. Sascamontană-Sibiiu. Anunțurile le-au rescumpărat cu 20 cor. în favorul fondului ziaristilor români.

Știri literare. În editura Librăriei naționale delă Orăștie a apărut deja al doilea volum din „Biblioteca scriitorilor delă noi“, cuprinzând: *Schițe și povestiri de Ion Agârbicean*, un volum de peste 300 pag. în care sunt grupate 17 dintre cele mai alese povestiri de ale distinsului scriitor. Esecuția tehnică face cea mai bună impresie. Volumul se vinde cu 2 cor. plus porto. — Tot acolo s'a tipărit și *Frământări*, un frumos volum de nuvele datorite tinărului scriitor ardelean *Liviu Rebreanu*. Bogatul talent și fina pătrundere a sufletului omenesc, ce se desprind din aceste povestiri, ne lasă să prevedem în autorul un scriitor cu viitor. Volumul costă 1.50 cor. — Talentatul nostru colaborator pâr. *Dr. Nicolae Brânzeu*, preot în Vulcan, va scoate în curând de sub presă o serie de cuvântări bisericesti contra pocăiților, a căror învățături false încep a cuprinde tot mai mult teren în mijlocul poporului. Cartea aceasta atât de folositoare pentru orice preot se poate abona cu 2 cor.

Necrolog. † *dr. Iosif Gall*, membru al Casei Magnaților, mare ofițer al ordinului Francisc Iosif, cavaler alșfordului de fier clasa III-a deputat al congresului național bisericesc, deputat sinodal, membru al reprezentanței Fundațiunei Gozdu, etc. după un morb greu și îndelungat și-a dat nobilul său suflet în noaptea de 31 Octomvrie st. n.

Posta Redacțiunii.

C. L. E prea târziu acum pentru a reveni publicând adresa omagială. Regretăm deci, că vă putem împlini dorința.

Rubrică medicală.

Noțiuni de Bio-fiziologie anatomică cu aplicații la igienă.

(Continuare.)

(11)

Acidul clorhidric mai servește la distrugerea diferiților microbi ce se introduc în tubul digestiv odată cu alimentele. De aceea stomacul este un soi de barieră unde microbi sunt omorâți de cătră H Cl. Din stomac alimentele trec în intestinul subțire. În intestinul subțire se află sucul intestinal, bila și sucul pancreatic. Sucul intestinal prezintă un ferment numit *invertină*. Acest ferment nu are influență decât asupra unei alte serii de alimente, asupra zaharurilor. $[C^{12}H^{20}O^{11}]$

Zaharurile sub influența invertinei și a apei să transformă în 2 molecule de glicoză $[C^6H^{12}O^6]$ care poate fi direct asimilabilă.

Sucul pancreatic este cel mai principal suc între sucurile digestive. El cuprinde trei fermenți: amilază, tripsină și fermentul saponificant. Prin amilază sucul pancreatic transformă în glicoză resturile de amidon ce au scăpat de influența salivei. Tripsina transformă materiile albuminoide, ce au scăpat de influența sucului gastric, în peptoni. Grășimile sunt și ele transformate și de sucul pancreatic și a bilei servește ca se transforme grășimile în particule foarte fine, așa ca să poată trece în sânge. Această transformare să numește *saponificarea materiilor grase* și să face sub influența fermentului saponificant din sucul pancreatic. Bila mai are și alte roluri: 1) de a împiedeca substanțele alimentare, de a putrezi în intestin și-a 2) pe lângă aceasta servește la reînnoirea celulelor epitelului tubului digestiv; adică curăță toate celulele bătrâne ale epitelului tubului digestiv, care sunt pe urmă înlocuite de altele noi ce au rezultat din diviziunea celor precedente. Interesul tuturor acestor transformări este a aduce aceste corpuri în stare, ca să treacă din intestin în sânge prin epitelul tubului digestiv și dintre toate sucurile cel mai important este în intestinul subțire și sucurile ce să varsă în el. Incepând dela esofag și până la intestin, toate părțile sunt accesorii. S'a făcut experiențe chiar, scoțându-se stomacul și lipind intestinul la esofag, s'a văzut atunci, că animalul trăește, dacă alimentele ce dăm animalului sunt sterilizate (fără microbi).

Absorțiunea.

Terminându-se acțiunea sucurilor digestive asupra alimentelor, rezultatul este, că unele din ele aduse în stare licădă iar altele în stare solidă (divizate în particule foarte fine.)

Să vedem cum să face absorțiunea sau trecerea acestor substanțe, atât licide cât și solide, din tubul digestiv în vasele sanguine sau limfatice. Pentru a ne da seamă mai bine despre acest fenomen, trebuie a ne aminti structura tubului digestiv. Știm, că la interiorul lui să află epitelul, care este astfel dispus, că formează o mulțime de ridicături conice numite *velosități*.

Sub epitelu să găsește un țesut conjunctiv în care se află vase sanguine care plecând din intestin vor forma vana Portă. Tot aci mai vine o ramificațiune, și mai bine zis, o capilare limfatică ce conține în interiorul său un lăcid numit *limfă*.

Cunoșcând acest lucru să vedem cum să face absorțiunea materiilor asimilabile, cari sunt în stare licădă? Iată prima vedere s'ar părea, că lucrul e foarte simplu și poate reduce la un fenomen simplu de fizică; în

adevăr să știe, că având 2 licide de densități diferite separate între ele printr'o membrană poroasă să stabilește un curent dela lăcidul mai dens la lăcidul mai puțin dens și vice-versa dela lăcidul mai puțin dens, la cel mai dens, însă de-a-una predomină curentul dela lăcidul mai dens cătră cel mai puțin dens; rezultatul acestei treceri prin membrana poroasă este, că ambele licide capătă aceeaș densitate și să amestecă unul cu altul, prin urmare să vede de aici, că 3 sunt factorii ce contribuie la trecerea lăcidelor prin membrane.

Densitatea celor 2 licide și porositatea membrane separate. Dacă privim lucrul mai de aproape vedem, că trecerea substanțelor asimilabile licide din intestin în vasele sanguine nu urmează legile fizice ale *osmozei* (trecerea lăcidelor prin membrană), trebuie să intervină un alt factor, care se schimbe fenomenul, sau să-l complice. Într'adevăr în experiențele de fizică asupra osmozei, membrana separatrice era o membrană moartă (beșică de bou), pe când în tubul digestiv membrana separatrice este vie și vitalitatea acestei membrane schimbă natura fenomenului și îl face cu mult mai complicat. Resultă din toate acestea cum, că absorțiunea substanțelor asimilabile licide este proprietatea epitelului tubului digestiv, este cu alte cuvinte un *fenomen vital*. Să vedem acuma și materiile asimilabile solide, grășimile cum trec prin părțile tubului digestiv și cum merg în organism. În privința absorbirei lor sunt două teorii. După prima teorie celulele epitelului tubului digestiv observate de aproape prezintă la exterior niște prelungiri protoplasmice, cari au rolul de a lua aceste substanțe grase și a le introduce în corpul celulei. Aceste prelungiri (lungiri) lucrează în acelaș mod, ca și pseudo-podele celulelor libere. Particulele de grăsimi odată introduse în corpul celulei sunt duse de curenții protoplasmatici până la partea inferioară a celulei, acolo sunt date afară din celulele și luate de altele libere, care înoată printre țesutul conjunctiv reticulat numit *amibroyte*. Aceste celule să încarcă cu particule de grăsimi și apoi pătrund în interiorul capilarelor limfatice dând acestora o culoare albă ca a lăptelui

După a două teorie celulele epitelului nu ar fi ele active în absorbirea substanțelor grase, ci singurele elemente active ar fi numai amibocytele, care trimitând pseudopozii lor printre celulele epitelului, acești pseudopozii iau din interiorul tubului digestiv particulele de grăsimi și apoi celulele amibocyte să retrag și să duc în interiorul vaselor limfatice. Ori care din aceste două teorii ar fi adevărate vedem că și absorțiunea particulelor de grăsimi este tot o proprietate a celulelor tubului digestiv, este prin urmare tot *fenomen vital*.

Aparatul circulator.

Când am vorbit de aparatele cari îndeplinesc nutrițiunea animalului, am văzut principalul rol, ce-l are aparatul circulator, care este, de a transmite în diferite părți ale corpului substanțele asimilabile pregătite în interiorul tubului digestiv.

Aparatul circulator este compus din patru părți principale: *inimă, artere, vine și capilare*. Inima este partea aparatului circulator, care servește de a pune în mișcare sângele. Arterele sunt vase cari duc sângele dela inimă în toate părțile corpului. Vinele sunt vase cari aduc sângele dela diferite organe, la inimă, sângele care a servit la nutrițiunea organelor. Arterele și vinele sunt legate prin niște vase microscopice numite *capilare*.

(Va urma.)

Dr. V. Hăncu.

Partea Literară.

Noaptea sf. Bartolomeu.

După *BOLANDEN*.

Trad. de *Aurel B. Gajia*, profesor.

(Continuare).

Și nu peste mult teama pontifului a fost bazată. Regele a chemat pe Coligny la curte și l'a asigurat de încrederea lui. Admiralul s'a folosit de ocaziune și nu i-a fost greu ca pe tânărul rege să-l atragă pentru politica lui. I-a documentat cum poate pune capăt războiului civil pentru totdeauna și cum poate se lărgească hotarele Franței prin cuceriri. Regele tânăr, orbit de genialitatea lui Coligny i-a acceptat părerile și l'a asigurat de încrederea sa. În politica Franței s'a făcut o schimbare radicală.

Ecaterina de Medici s'a întristat văzând influința admiralului asupra regelui. Motivul principal al păcii dela St-Germaine, a fost slăbirea puterii a familiei Guise. Ia împreună cu Guiseii și-a pierdut tot mai mult influința în afacerile statului. Coligny s'a amestecat chiar și în tratarea regelui față de mamă-sa. Din tratarea aceasta Ecaterina și-a explicat, că admiralul i-ar fi zis regelui că e lucru dejositor, ca el în afacerile de guvernare să stea sub influința mamei sale. Carol IX. care până acum asculta cu plăcere sfaturile mamei, acum s'a înșchimbât cu totul. A spus pe urmă Ecaterinei să nu se amestece mai mult în politică. Din cauza aceasta s'a mâniat foarte pe admiral. A plănuit în contra vieții lui. Fapta aceasta, pe care a săvârșit-o istoria nu i-o iartă nici-când. Și totuși nime nu s'a purtat mai pretinește cu el ca Ecaterina de Medici. A primit sute de protestanți, cari s'au așezat în Louvre, încât pe urmă curtea domnițoare apărea întreaga protestantă.

La chemarea Ecaterinei s'a mutat acolo chiar și Blanca Antremont. În decurs de un an de când era la curte frumșeta ei a atras pe toți cavalerii. Moravurile ei curate și viața ei nepătată a fost model pentru toți. Ecaterina Medici s'a convins că pe ea nu o poate atrage în „l'escadron volant“. O lasă zilnic în societatea ficei sale, Margareta. Între cele două fete s'a dezvoltat o pretinie sinceră. Margareta, care era foarte serioasă avea și lipsă de o pretinie bună. Iudată-ce aveau puțin timp liber ambele se retrăgeau în odaia Margaretei unde Blanca o văzu de multe-ori plângând.

Azi Margareta Valvis își aștepta cu nerăbdare prietina. Se plimba prin odaie și nu-și afla locul. Era abia de douăzeci de ani. Ar fi trimis pe o servitoare de mult după ea, dar i-a fost teamă, ca aceasta să nu însemne ceva tradare. Când în fine a intrat Blanca a primit-o foarte bine. Până la un timp au vorbit de lucruri indiferente deși Margareta voia să-i descopere lucruri foarte importante.

— Ascultă Blanca scumpă iarăși am făcut o poezie!

— Pot să-o aud?

— Știi că musa mea e cam sficioasă.

— Permite dar să o cetesc eu în ascuns.

— Dacă ași ști că nu-mi ai face o critică aspră, și-ași preda-o bucuros.

— După-ce toți preoții și preotesele sunt smeriți ascultă-mi dorința.

Margareta s'a ridicat a luat pretina de mână și a condus-o într-o odaie frumos mobilată. Ușa o închise după ori-ce și făcu o față tare tristă.

— A fost numai o înșelăciune. Nu-i vorbă de poezie, ci de o fericire care poate să-mi periclitizeze viața.

— Ai vorbit cu regele?

— Da am vorbit cu el, zise cam tristă. I-am declarat solemn, că n'am să-mi aleg alt soț decât pe Henric de Lotharingia, fala cavalerimii.

— Și ce ți-a zis el?

— Dacă pe regele de Navarra nu-l poți iubi, iubește pe celalalt. Inseamnă-ți însă bine, că nu inima îți dictează în algerea de soț ei Franța. Această însă face cum pretind interesele politice. Pentru aceea ai să te măriți după regele de Navarra. Ai înțeles?

— Deci trebuie să te măriți după-cum îți aleg alții, să iubești după-cum voesc ei! zise Blanca. Afară de oameni însă mai avem un scut și acela e Dumnezeu, stăpân chiar și peste regi. Incede-te în decisiunile pontifului.

— Deja a hotărât.

— Natural, că împotriva regelui.

— Da deja Pius V. de șase săptămâni a denegat căsătoria, căci Henric Bourbon îmi e rudenie de sânge și că măritându-mă după un eretic a și părăsit religia cea bună. Mama s'a grabit să informeze mai bine pe Papa. I-a scris că pericolul de care se teme nu amenință nici pe departe. Deci n'are motiv să denege căsătoria. De altcum nu-i eschis ca pe regele de Navarra, fiitoarea soție să nu-l câștige pentru catolicism. Din epistola papei rezultă, că pe Henric singur eu pot să-l recâștig la religia catolică. Papa însă a rămas neinduplecabil. Ieri a venit dela el un nou răspuns în care deneagă a doua-oră cererea.

— Așa-i c'am spus eu. Incede-te numai în Papa, el te va apăra de politica ce te urmărește.

Margareta nu credea așa ceva.

— Nu va fi în stare. Intocmai așa de induplecabil e ca fratele. Dacă nu te poți mărita după Henric Bourbon cu învoirea Papei, te-vei mărita fără aceea și încă la mandatul regelui francez.

— Oh, Coligny acesta adause cam iritată. Întreagă afacerea e opera lui.

Blanca sta îngândurată.

— Aceasta nu o pricep, zise ea. Oare regele francez e eretic ori turc? Că desconsideră hotărârile bisericii?

— Dacă la întrebările ei voesc să-i dau un răspuns sincer atunci trebuie să-i zic „da“ — zise principesa. Tu pretina mea nu-l cunoști bine. Între regii cei mulți ai iudeilor a fost un singur David și pe acesta l'a mântuit singur părerea lui de rău. Regii creștini încă nu sunt mai buni. Ce te miri? Ce se va întâmpla? Parisul și așa geme de hugenoți, dușmanii vechi ai Franței. Aceștia zilnic se prezintă la curte, de unde alungă pe catolicii cari au mântuit Franța de englezi, luptându-să singur pentru tron. Se poate zice că Guise-ii au mântuit patria în mai multe rânduri. Dacă Henric principele de Lotharingia, nu ar fi apărât cu vitejie Poitiers-ul, azi în Franța ar domni aliații

englezi. Și totuși mie nu-mi este permis să-mi aleg de soț pe mântuitorul patriei pe eroul Balafre ci pe dușmanul aceluia pe Navarra.

— Guiseii sunt numai tolerați la curte. Hugenoții sunt totul. Coligny influențează foarte asupra regelui. Coligny, care ani de rând a fost capul războiului civil, care cu bani englezi și cu mercenari germani și-a devastat patria, Coligny, pe care parlamentul l'a declarat de trădător de patrie și răsvrătitor și care până azi nu și-a schimbat părerile. Acest Coligny conduce și azi Franța. — Afăta încă nu-i destul, regele ia dat lui și bunurile din Chatillon, cari formau proprietatea cardinalului de acolo. — Închipue-ți numai pe un protestant situat în bunuri bisericesti catolice. — Ba mai mult, regele din caseta lui ia dat o sută de talleri.

Principesa a tăcut câțva timp.

Blanca a ascultat totul în surprindere.

— Chatillon avea lipsă încă să aducă în dușmănie curtea regală cu catolicii, zise Margareta, cu fața plină de iritație. — Dacă e păcat a jertfi pe un membru din familia Valvis pentru cauza politică, atunci e păcat și aceea să oprești căsătoria din dragoste a cuiva. Aceste păcate sunt ale lui Coligny. Chatillon fratele său încă aduse rușine asupra familiei regale. Chiar și azi încă îl uresc de mă cuget la el. — Cardinalul s'a făcut protestant, s'a căsătorit și a devenit așa de obrasnic, că s'a prezentat aici la curte îmbrăcat în veșminte de cardinal. — Regele și întreagă curtea o numi pe femeia lui „soție de cardinal“, titlu care li compe-tea pe dreptul. — Toate acestea ți-le spun iubită Blanca, pentru că să-ți faci o concluzie și o judecată justă despre spiritul religios ce predominază la curte. — Nu, pontificele nu mă poate mântui pe mine sârmana. —

Blanca s'a iritat foarte și era nemulțumită cu starea lucrurilor.

— Dacă nici regele nu ascultă de biserică, dacă fratele necinstește dreptul surorii de ași alege soț, atunci ce să mai știu vorbi. — Întreagă lumea nu poate constrânge pe nime să se mărite după unul pe care îl despretuește. — Și dacă de silă ar fi ajuns chiar înaintea sf. altar și atunci poate să aleagă între „da“ și „ba“. — Înaintea liberei voințe a omului trebuie să se supună, chiar și puterea regelui. — Pentru aceea să ai curaj Margareto scumpă! Singur decidera o să hotărască.

Principesa abia și-a putut reține lacrimile.

— Nu cunoști influința aurului, care înșchimbă și induplecă voința unei principese față de voința regelui. — Frica unui selav e mai liberă de cum sunt eu.

Ori în câtrău privesc de nicăiri nu-mi vine nici un ajutor, nici o scăpare. — Deja sunt pregătite cătușele, cari să mă lege cu un atare bărbat pe care eu nu-l pot suferi. Oh, Blanca, nu peste mult va răsări soarele, care va fi martor la chipul cum se va conduce înaintea altarului o princesă de Valvis, ce are asemănarea unui miel nevinovat! — Ași dori să mor înaintea acestei zile înfricoșate.

Și-a acoperit fața cu palmele și a început a plânge cu hohot.

Văzând aceasta confesa a plâns și ia. Mai apoi a început să o mulcomească.

(Va urma).

BIBLIOGRAFIE.

A apărut:

Domnului să ne rugăm cârticia de rugăciuni și cântări pentru pruncii școlari de *Dr. Nicolae Brânzeu*, paroh în Vulcan. Cu încuviințarea Ven. Ordinariat de Lugos. Căpînda pe lângă obișnuitele rugăciuni: sfânta Liturghie întreagă, oglinda sufletului la mărturisire, troparele glasurilor. — Lîmbă populară curată, ortografia Academiei, tipar frumos, cetet, legătură trainică. — Aceasta cârticia e menită să îndestulească toate așteptările în aceasta privință, curmînd vechile neajunsuri. Prețul: legat à 32 fil., dela 50 exemplare în sus à 28 fil. Se află de vânzare la editorul Alexandru Anca, Gheria—Szamosujvár și la toate librăriile din țară.

1. Teologia dogmatică fundamentală de *Dr. V. Suciu prof.*

vol. I. *Apologetica creștină* fco. 5·30

vol. II. *Tradițiunea și Bis.* fco. 5·30

2. Teologia dogmatică Specială.

vol. I. *Dumnezeu Unul, sf. Treime, Dumnezeu Creatorul, Intruparea*

Domnului și Grația. fco. 7·30 cor.

vol. II. *Sacramentele și Eschatologi a.* fco. 7·30 cor.

Proprietar-editor: **AUREL C. DOMȘA.**

Redactor respons.: **AUGUSTIN GRUIȚA.**

Capital social Coroane 1.200.000.

Telefon Nr. 188.

Post sparcassa ung. 29349

„Banca generală de asigurare“

societate pe acții în Sibiu—Nagyszeben.

este prima bancă de asigurare românească, înființată de institutele financiare (băncile) române din Transilvania și Ungaria.

Prezidentul direcțiunii: **Parteniu Cosma**,
directorul executiv al „Albinei“ și prezidentul „Solidarității“.

„Banca generală de asigurare“ face tot felul de asigurări, ca asigurări contra focului și asigurări asupra vieții în toate combinațiunile. Mai departe mijlocește: asigurări contra spargerilor, contra accidentelor și contra grindinei.

Toate aceste asigurări „Banca generală de asigurare“ le face în condițiile cele mai favorabile.

Asigurările se pot face prin orice bancă românească, precum și la agenții și bărbaiii de încredere ai societății.

Prospecte, tarife și informațiuni se dau gratis și imediat.

Persoanele cunoscute ca acvizitori buni și cu legături — pot fi primite oricând în serviciul societății.

„Banca generală de asigurare“ dă informațiuni gratuite în orice afacere de asigurare fără deosebire, că aceste afaceri sunt făcute la ea sau la altă societate de asigurare.

Cei interesați să se adreseze cu încredere la:

„Banca generală de asigurare“
Sibiu—Nagyszeben. Edificiul „Albina“.

(1) 43—52.

Oleiu de mașină!

A viz! Cât de eurând îmi pun în lucrare
Fabrica de sistem american pentru producerea oleiului
de mașină.

Prima fabrică de felul acesta pe întreg teritoriul țării.
Tot soiul de oleiuri pentru mașini și cilindre de toată calitatea.

Pe calea aceasta îmi iau voie să atrag atențiunea

Consumenților de Benzin

asupra stabilimentului meu pentru

Rectificarea Benzinului,

clădit din nou și aranjat conform progreselor celor mai nouă
ale tehnicii moderne. Cu ajutorul acestui aparat pot să
fabric benzina de calitate primă și cel mai fin, de două-ori
destilat, pentru motoare, pentru automobile, benzină pentru
curățitul petelor, de mai multe calități, de cel mai bun cu totul
de miros, chiar și spre scopuri de apotecă; și gazolin
(spre scopuri de iluminat), hidrur (pentru dezvoltarea gazului)
extract de benzină și surogat de terpenin. Aceste produse
ale mele de primă calitate, le recomand stimaților cumpără-
tori, pe lângă un preț moderat, și un serviciu punctuos și repede.

Petrol regesc și de salon, de cel mai fin!!

Tot felul de produse petrolifere: Oleiuri pentru mișcarea
motoarelor, pentru încălzirea locomobilelor și oleiuri pentru
unsul mașinilor!! Oleiuri pentru încălzitul odăilor!!

Fabrica rafinării de petrol alui

BÁRUCH IEREMIAS

în MAROSVÁSÁRHELY.

(104) 6—10

Institut de asigurare ardelean

„Transsylvania“

SIBIU

Strada Cisnădiei 1—5.

Edificiile proprii.

recomandă

Asigurări împotriva focului

pentru edificii, recolte, mărfuri, mașini, mo-
bile etc. în condiții avantajoase și cu
premii ieftine.

Asigurări pe viață

(pentru proști și învățători confesionali romani
gr.-cat. avantajii deosebite) pe cazul morții cu
termen fix, cu platire simplă sau dublă a capitalului, asig-
urări de penziune și de participare la câștig, asig. de zestre
și asig. populare pe spese de înmormântare. Mai departe
contra accidentelor, infracției (furt prin spargere) asig.
p. pagube la apeducte.

Sumele plătite pentru pagube de foc până la
finea anului 1911 k. 5,275,798·23
Capitale asigurate pe viață achitate 5,146,556·36
Starea asiguraților cu sfârșitul anului 1911 } foc „ 127,763,744—
} viață „ 10,931,322—

Fonduri de întemeiere și de rezervă . . . cor. 2.520,492—

Prospecte și informațiuni se dau gratuit în
birourile Direcțiunii la toți agenții.

Persoane versate în ach. cu cercuri bune de
cunoștință se primesc în condiții favorabile în
serviciul institutului.

(5) 110—?